

Okrugli stol

Deset godina prava na pristup informacijama u Republici Hrvatskoj

UDK: 342.727(497.5)(063)

Prva hrvatska povjerenica za informiranje doc. dr. sc. Anamarija Musa organizirala je 12. prosinca 2013. u Hrvatskom saboru okrugli stol *Deset godina prava na pristup informacijama u Republici Hrvatskoj*. Cilj okruglog stola bio je, uz upoznavanje s novoizabranom povjerenicom, sažimanje dosadašnjih iskustava u pogledu prava javnosti na pristup informacijama u Hrvatskoj, odnosno »prava javnosti da zna«. Nakon uvodne riječi povjerenice uslijedila su izlaganja o napretku i nedostacima od donošenja Zakona o pravu na pristup informacijama te pretpostavkama i mogućnostima jačanja tog prava.

Povjerenica Musa naglasila je da – u pogledu institucionalne potpore koja je bila manjkava od donošenja Zakona o pravu na pristup informacijama 2003. – nova institucija saborskog povjerenika za informiranje predstavlja početak nove ere transparentnosti i otvorenosti javne vlasti. Kao svoj glavni cilj istaknula je podizanje javne svijesti o tome da građani imaju pravo znati te pozvala na suradnju s civilnim društvom i akademskom zajednicom, kao nužnu pretpostavku ispunjenja tog cilja. Upozorila je da načelo transparentnosti nije puko »kozmetičko«, načelo *per se*, već pridonosi ostvarenju drugih ciljeva, u konačnici efikasnom upravljanju društvom u cjelini.

Prvo izlaganje održao je Antun Palarić, sudac Ustavnog suda, istaknuvši da je donošenje Zakona o pravu na pristup informacijama prije deset godina bilo velika novina te da su ostvareni značajni pomoci u transparentnosti javne vlasti poput obveze tijela javne vlasti da imenuju službenika zaduženog za informiranje ili različiti katalozi informacija tijela javne vlasti, koji

su danas dostupni na web stranicama. No upozorio je na tradicionalnu nesklonost javnih tijela da daju javnosti različite informacije, zbog čega Zakon dugo nije zaživio, a tijela javne vlasti i danas su sklona velik broj informacija proglašavati državnim tajnom, iako to nisu.

Dubravka Dolenc, zamjenica ravnatelja Agencije za zaštitu osobnih podataka, objasnila je da je do osnivanja institucije povjerenice za informiranje Agencija imala dvije zadaće – zaštitu osobnih podataka i osiguravanje prava na pristup informacijama – između kojih je bilo potrebno balansirati. Porastom zahtjeva za pristup informacijama Agencija je shvatila da je riječ o alatu koji građani prepoznaju i kojim se sve više koriste, što međutim zahtijeva i znatnija financijska sredstva i ljudske kapacitete kako bi se taj instrument mogao adekvatno i u potpunosti iskoristiti. U konačnici je to potaknulo osnivanje posebne institucije za osiguranje prava javnosti na pristup informacijama.

Treće izlaganje održao je prof. dr. sc. Josip Kregar s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Naglasio je da načelo transparentnosti nije izolirani zahtjev, već novi princip javne uprave odnosno promjena filozofije javne uprave. Profesor Kregar je pritom upozorio na problem »estetskih« promjena, koje se u našem slučaju odnose na činjenicu da povjerenici još uvijek nisu osigurana financijska sredstva ni odgovarajući personalni kapaciteti, što je jasan pokazatelj nedostatka političke volje u provođenju reforme.

Sljedeće izlaganje održala je Slavica Lukić, novinarka i vanjska članica saborskog Odbora za informiranje, informatizaciju i medije. Upozorila je na probleme s kojima se novinarska struka susreće u nastojanju da dođe do relevantnih informacija. Posebno je istaknula neuvažavanje usmenih pitanja i nemogućnost dobivanja usmenih odgovora, a pismeni odgovori u najboljem slučaju samo su djelomičan odgovor.

Branko Vukšić, predsjednik Odbora za informiranje, informatizaciju i medije Hrvatskog sabora, govorio je o problemu nedostatka političke volje i stranačke stege u hrvatskom političku sustavu pri ostvarenju potrebnih upravnih reformi.

Zamjenik predstojnika Ureda predsjednika Vlade Dalibor Dvorny naglasio je načelnu opredijeljenost aktualne Vlade transparentnosti te je jednim od ključnih čimbenika provedbe Zakona istaknuo ulogu službenika za informiranje u tijelima javne vlasti i potrebu njihove daljnje edukacije.

Zamjenica povjerenice za informiranje Republike Slovenije Kristina Kotnik Šumah u svom je poučnom izlaganju upoznala sudionike skupa sa slovenskim iskustvima implementacije Zakona o pravu na pristup infor-

macijama, pri čemu je ključnim istaknula nekoliko faktora. Prvi se odnosi na kvalitetu samog Zakona koji regulira to pravo, njegove precizne formulacije, jasno određene iznimke od prava na pristup informacijama te usklađenost s drugim relevantnim zakonima (u Sloveniji Zakon o tajnim podacima, pojedini sektorski zakoni). Drugi čimbenik je implementacija Zakona, koja se u slovenskom slučaju pokazala uspješnom zahvaljujući instituciji povjerenice s jakim formalnim ovlastima, adekvatnim ljudskim kapacitetima i velikim neformalnim utjecajem. Preostali nužni uvjeti odnose se na političku podršku i evaluaciju provedbe.

Posljednje izlaganje bilo je doc. dr. sc. Đorđa Gardaševića s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji je ključnim istaknuo odnos prava na pristup informacijama – koje je Ustavom zajamčeno u članku 38. i spada u skupinu osobnih prava – s drugim pravima, prvenstveno pravom zaštite osobnih podataka. U tom će pogledu uloga povjerenice biti uspostava prakse i standarda.

Nakon izlaganja uslijedila je rasprava sudionika okruglog stola, koja je iznjedrila tri ključne preporuke. Prva je preporuka institucionalna podrška instituciji povjerenice za informiranje i njezinoj suradnji s civilnim društvom, akademskom zajednicom, saborskim Odborom za informiranje, Vladom, sudovima te s drugim saborskim povjerenicima. Druga preporuka odnosi se na potrebu osiguranja adekvatnih sredstava i kapaciteta potrebnih za funkcioniranje Ureda povjerenice. Kao treću preporuku sudionici skupa istaknuli su potrebu ratificiranja Konvencije Vijeća Europe o pristupu službenim dokumentima.

*Petra Đurman**

* Petra Đurman, polaznica doktorskog studija Javno pravo i javna uprava na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (PhD candidate in Public Law and Public Administration at the Faculty of Law, University of Zagreb, e-mail: petra.djurman@gmail.com)